

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Contextus percurritur, & quædam in eo difficiliora explicantur. Sectio II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

nouum Ezechielis. vbi fusc de Gog, & Magog à Propheta differitur, hec habet. Iudai, & nostri Iudai, antes putant Gog gentes esse Scythicas, immanes & innumerabiles, que trahit Caucasum montem & Maotidem paludem, & prope Caspium mare ad Indiam usque tenduntur: & has post mille annorum regnum esse à diabolo commouendas, que veniant in terram Israel, ut pugnent contra sanctos multos secum gentibus congregatis.

VI. In re difficillima dicimus primum non solum hoc loco Apoc. sed etiam apud Ezech. c. 38. & 39. Gog, & Magog ad extrema mundi tempora pertinere, vt est

Gog, & Magog ad extrema tempora pertinent. Sunt nomina propria nationum. Ezech. 38. Magog filius Iaphet. Ab eo sic dicta Scythia. Ioseph. Per Magog Scythica nationes, per Gogearu Rex intelligitur. Cur earum præcipue hæc mentio.

communis Doctorum sententia, & ex vtriusque Propheta contextu manifestè colligitur. Deinde nomina hæc Gog, & Magog non significare ex propria acceptione omnes gentes, que ad Antichristu aggreganda sunt, sed peculiare quasdam nationes, vt est percipuum ex Ezech. 38. & præterea, quia Magog vnus fuit ex filiis Iaphet, Genesis decimo. Vnde Scythia, quam incoluit Magog, dicta etiam est de eius nomine Magog, vt auctor est Ioseph. lib. 1. Antiquit. c. 7. Quare existimamus nomine Magog intelligendas esse nationes omnes Scythicas, que ad Septentrionem habitant: nomine autem Gog accipiendum Principem, ac Regem omnium illarum gentium Scythicarum. Denique quanquam Antichristi exercitus aduersus Ecclesiam non ex his tantum Scythicis gentibus, sed ex omnibus mundi nationibus collectus esse debeat: hæc tamen gentes præcipue nominantur, quia ferociiores sunt, & supra modum barbaræ, & immanes, atque adeo in illis præcipuum exercitus Antichristi robur positum erit. Itaque per synecdochon accepta parte pro toto vniversus Antichristi exercitus ex Gog, & Magog constitutus dicitur, & bellum mouere aduersus castra Sanctorum, & ciuitatem dilectam, hoc est, Ecclesiam. Verum igne de celo immisso diuinitus vniversus ille exercitus interibit, vt continud Ioannes subiungit.

Contextus percurritur, & quadam in eo difficultiora explicantur.

SECTIO II.

I. EA, de quibus superiori sectione disputauimus, præcipua sunt capita eorum, que hoc loco à Ioanne scribuntur. Verum quia nonnulla maiorem adhuc expositionem requirunt, simulque, vt rerum series, atque nexus melius appareat, contextum sigillatim percurrendum, & si quid obscurius occurrat, explanandum putauimus. Sic igitur inepit Ioannes. *Vidi Angelum descendentem de celo, habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpente antiquum, qui est Diabolus, & Satanus, & ligauit eum per annos mille. Et misit eum in abyssum, & clausit, & signauit super illum, vt non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni. Et post hæc oportet illum solui modico tempore. Et diximus per hunc Angelum Christum ipsum accipiendum esse, vt ait communis sententia*

Christus Angelus habens clauem inferni. Apoc. 1. 18. Potestatis sue catenam legem hanc. illum detruat, & claudit in inferno.

is enim est, qui per Incarnationis mysterium de celo descendit, & qui habet clauem abyssi, id est, inferni, quemadmodum ipsemet Christus de se dixit cap. 1. *Habeo clauem mortis, & inferni*, vt eo loco fusc diximus. *Catenam magnam* potestatis eius intelligit: igitur est, qui apprehendit *draconem serpente antiquum*, id est, Diabolum, eumque *ligatum*, hoc est, sua potentia, & imperij catena detinuit, in inferni carcerem detruat, vbi erit per mille annos, hoc est, usque ad Antichristi tempora, vt sectione superiori vberius explicauimus. *Et clausit, & signauit super illum*, id est, super diabolum, non super abyssum, vt patet

ex

ex Græco contextu. Claudere, & signare est Dæmonem ita clausum in inferno tenere, ut nulla creata potentia inde eum possit educere: quippe cum nemo præter Christum clauem abyssi habeat, ut eam possit aperire. Idcirco autem clausit Christus Dæmonem in inferno, ut ne gentes seduceret toto isto Evangelicæ prædicationis tempore; sed possent illa liberè ad fidem conuerti, Christi que fides, ac religio feliciter toto orbe propagari, his mille annis, hoc est, toto eodem tempore, quod à Christo ad Antichristum excurreret. Tunc enim iterum soluetur Sathanas, modico tamen tempore, hoc est, tribus annis cum dimidio, quibus grauissimam aduersus Ecclesiam per Antichristum persecutionem concitabit.

Porro per serpentem antiquum: hoc loco non Dæmones in genere, sed nomina tum ipsiusmet Luciferi vniuersorum Dæmonum Principem accipiendum arbitramur, significari que Luciferum, qui antea in hoc mundo pro libito versabatur, fuisse per passionem, & mortem Christi ad inferni carcerem detrusum, ibique Christi potentia, & imperio religatum, sublata omni inde ad nos exeundi potestate. Itaque non posse modò per se ipsum fidelibus obistere, & cursum Evangelicæ prædicationis, gentium que conuersionis impedire, quanuis non desint alij in hoc mundo Dæmones, qui id præsent, sed non tanta tamen vi, & potentia, quantam Lucifer ipse, si adesset, adhibere potuisset. Addimus, Deinde eundem Luciferum temporibus Antichristi Diuina permissione soluendum, egressurumque ex inferni carceribus, atque omnem operam, & industriam in persequendis fidelibus positurum tribus annis cum dimidio, quod temporis spatium hoc loco modicum appellatur.

Ne verò alicui nouum videatur Luciferum, qui à principio mundi liberè in hoc mundo per seipsū grassabatur, detrusum fuisse à Christo per passionem, & mortem ad inferos, ibique modò vsque ad tempora Antichristi vincitū, ligatumque teneri: id expresse docet D. Gregor. libro quarto Moralium ad illa verba capitis tertij: *Maledicant ei, qui male dicunt dei, qui parati sunt suscitare Leuiathan: vbi afferens illud Eliaie vigesimo septimo: In illudis visitabit Dominus in gladio suo duro, & gradibus, & foris super Leuiathan serpentem veilem, & super Leuiathan serpentem tortuosum: Quarendum, inquit, nobis est, cur qui serpentem dixerat, tortuosumque illico subiungens interposuit veilem, nisi forte, quòd in scripturis tortitudine fluxa mollities, in veile autem est duritia rigiditas. Et ergo hunc & durum signaret, & mollem, & veilem nominat, & serpentem. Durus quippe est per malitiam, & molli per blandimenta. Veile ergo dicitur, quia usque ad necem percutit: serpens, quia se per insidias molliiter insundit, hunc Leuiathan electi. Angelorum Spiritus nunc in putei abyssi clausum premunt, unde scriptum est: Vidi angelum descendentem de celo, habentem clauem abyssi, catenam magnam in manu sua & apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus, & Sathanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum. Quem tamen in mundi fine ad apertiora certamina reuocant, & totum contra nos in suis viribus relaxant, unde illic rursum scriptum est: Cum completi fuerint mille anni soluetur Sathanas. Ille enim apostata Angelus, qui ita conditus fuerat, ut Angelorum ceteris legionibus emineret: ita superbiendo succubuit, ut nunc statim Angelorum dissoni substratus sit, quatenus vel nunc ad vilitatem nostram eo ministrantibus religatus lateat, vel tunc ad probationem nostram relaxantibus totis se contra nos viribus solutus exerceat. Quia igitur hi electi Spiritus superbum apostatam reprimunt, qui humiles hunc sequi noluerunt, ipsiq; administrantibus disponitur, ut ad intentionem apertis certaminis destruendus funditus quandoque reuocetur, dicitur rectè: Qui parati sunt suscitare Leuiathan. Hæc Greg. Quæ cornis hunc locum Apocalypsis de ipso met Luciferò & Dæmonum Principe in abyssi religando intellexisse. Atque in hunc etiam sensum accipiendum est illud Christi Ioannis duodecimo: Nunc Princeps huius mundi eiecitur foras: & illud Matthæi duodecimo: Quomodo potest quisquam intrare in*

II.
Per serpentem antiquum Luciferus intelligendus.

III.
Probat ex D. Greg. Scriptura. D. Greg. Iob. 3. 8. Esai. 27. 1.

Cur Leuiathan Serpens tortuosus, & veilem dicitur. Angelorum in illum imperium.

Mat. 12. 29.

dominam fortis & vase eius diripere, nisi prius alligauerit fortem?

III.

De abyssu
mystica ex-
positio.
Ambertus.
Haymo.
D. August.

Quare expositio Amberti, & Haymonis per abyssum multitudinem impiorum intelligentiam minimè nobis probatur. Eam verò illi mutuati sunt ab Augustino libr. 20. de Civitate, capit. 7. vbi Augustinus totum huius loco cum latè persequitur, & inter alia. *Miser*, inquit, *Diabolus in abyssu*: quo nomine significata est multitudo innumera bilis impiorum, quorum in malignitate adversus Ecclesiam Dei multum profunda sunt corda, non quia ibi Diabolus ante non erat, sed ideo dicitur illud missus, quia exclusus à credentibus plus impios possidere. Hæc ille. Quæ tamè nobis videntur mystica potius esse, quàm contextui, & instituto Ioannis congruentia.

V.

De quo in le-
cio sit hoc ser-
mo, substatio
prima.
D. August.
sententia.

Sequitur. *Et vidi sedes: & sederunt super eas, & iudicium datum est illis; & animas decollatorum propter testimonium Iesu, & propter verbum Dei, & qui non adorauerunt bestiam, neque imaginem eius, neque acceperunt characterem eius in frontibus, aut in manibus suis, & vixerunt, & regnauerunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt, donec consummetur mille anni. Hæc est resurrectio prima. Beatus & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima. In his secunda mori non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei, & Christi: & regnabunt cum illo mille annis. Et cum consummatus fuerint mille anni, soluetur Sathanas de carcere suo, & exibit, & seducet gentes. In his verbis pleraque sunt explicatu difficillima. Vnum est, de quoniam iudicium sit sermo cum dicitur: *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis*: videlicet de extremo iudicio, an de aliquo alio? D. August. libr. vigesimo, de Civitate, cap. nono exillimatur non esse sermonem de extremo iudicio, sed de iudicio, quod nunc exercet in Ecclesia prælati Ecclesiastici, quibus à Christo datum est iudicium ligandi, atque solvendi: itaque horum Præpositorum sedes visas esse à Ioanne, & de eorum in Ecclesia iudicio sermonem institui. Tum verò, quod sequitur de regno Sanctorum cum Christo mille annis, ait in hac vita esse accipiendum, eo quod Ecclesia regnum cælorum dicatur, in quo sancti regnant cum Christo: quoniam cum eo resurgentes, quæ sursum sunt, quarunt, quæ sursum sunt, sapiunt, non quæ super terram. *Mille annis*, hoc est, toto tempore primi adventus Christi. Atque hanc vult appellari primam resurrectionem, & his eisdem mille annis animas decollatorum propter testimonium Iesu, & propter verbum Dei, id est, animas Martyrum, qui pro Christo sanguinem, & vitam profuderunt, & regnare in cælo cum Christo per visionem beatificam. Quamvis enim id omnibus iustis, qui in gratia decedunt, conveniat: Martyres tamen potissimum commemorari, quod illi præcipue ob excellentiam martyrij dicantur cum Christo regnare: quanquam & à parte totum intelligendum sit. Denique quod subiungitur: *Et qui non adorauerunt bestiam, neque imaginem eius, neque acceperunt characterem eius in frontibus, aut in manibus suis*: quæ verba cum ista expositione pugnare videbantur, siquidem supponunt sermonem esse de extremo iudicio, post quod iudicium regnabunt cum Christo qui Antichristo minimè adhaerunt, nec eius characterem in frontibus aut in manibus impressum gestauerunt (coactus est Augustinus allegoricè interpretari, ac per bestiam populum infidelium, per imaginem verò eius simulationem intelligere quam habent scilicet iij, qui cum fidem profiteantur, infideliter tamen viuunt. Itaque ab illis ait non adorari bestiam, qui infidelitatem respuunt: ab ijs autem non accipi characterem bestiae, qui ne speciem quidem, & notam*

VI.

Regnat cum
Christo toto
tempore prio-
ris adventus
Sancti ex
August.

infidelitatis accipiunt.

Sed præstat audire ipsummet Aug. *Inter ea*, inquit, *dum mille annis ligatus est diabolus, sancti regnant cum Christo, etiam ipsi mille annis eisdem sine dubio, & eodem modo intelligendis, id est, isto iam tempore prioris eius adventus. Nisi enim alio aliquo modo longe quidem impari iam nunc regnarent cum illo sancti eius, quibus ait: Ecce ego vobiscum sum usque*

usque in consummationem seculi: profecto non etiam nunc diceretur Ecclesia regnum eius, re-
gnante calorum. Regnant itaque cum illo etiam nunc sancti eius, aliter quidem, quam tunc
regnabunt. Regnant cum illo, qui faciunt, quod Apostolus ait: Si consurrexisti cum Christo,
qua sursum sunt, sapite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: qua sursum sunt querite, non qua
super terram. De qualibus item dicit, quod eorum conversatio sit in calis. Postremo regnant cum
illo, qui eo modo sunt in regno eius, ut sint etiam ipsi regnum eius. Et de hac prima resurrectione,
qua nunc est, liber iste loquitur. Cum enim dixisset alligari diabolum mille annis, & postea solui
breui tempore, mox recapitulando, quod in istis mille annis agat Ecclesia, vel agatur in ea, Et vi-
di, inquit, sedes, & sedentes super eas, & iudicium datum est. Non hoc putandum est de ultimo
iudicio dici, sed sedes Praepositorum, & ipsi Praepositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gu-
bernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quam id quod dictum
est: Quae ligaveritis in terra, ligata erunt in caelo: unde Apostolus, Quid enim mihi est, inquit,
deus, qui foris sunt, iudicare? Nonne de his, qui intus sunt, vos iudicatis? Et anima, inquit, occi-
forum propter testimonium Iesu, & propter verbum Dei: subauditur, quod postea dicitur: Et
regnaverunt cum Iesu mille annis, animae scilicet Martyrum nondum sibi corporibus suis redditae.
Quamvis ergo cum suis corporibus nondum sunt, im tamen eorum animae regnat cum illo: dum
isti mille anni decurrunt. Regnat itaque cum Christo nunc primus Ecclesia in vivis, & mortuis.
Sed ideo tantummodo Martyrum animas commemoravit, quia ipsi praecipue regnant mortui, qui
usque ad mortem pro veritate certaverunt. Sed a parte eorum etiam caeteri mortui: intelligimus
pertinere ad Ecclesiam, quod est regnum Christi. Quod vero sequitur: Et qui non adoraverunt
bestiam, nec imaginem eius, nec acceperunt inscriptionem in fronte, aut in manu sua simul de vi-
vis, ac mortuis debemus accipere. Quae sit parvo ista bestia, quamvis sit diligentius inquirendum,
non tamen abhorret a fide recta, ut ipsa impia civitas intelligatur, & populus infidelium contra-
rius populo fidei, & civitati Dei. Imago vero eius simulatio eius mihi videtur in eis videlicet
hominibus, qui velut fidei profitentur, & infideliter vivunt. Fingunt enim se esse, quod non
sunt, vocanturque non veraci effigie, sed fallaci imagine Christiani. Et qui sunt, qui bestiam non
adorant, nec imaginem eius, nisi qui faciunt quod ait Apostolus: Ne sitis iugum ducentes cum
infidelibus: non adorant enim, id est, non consentiunt, non subiiciuntur, neque recipiunt
inscriptionem, notam scilicet criminis in fronte propter professionem, in manu propter operatio-
nes. Haec tamen Aug. Cuius expositionem secuti sunt Beda, Rupertus, Anshertus
& alij.

Verum ea nobis minimè probatur. Primus. Quoniam sermonè esse de extremo
iudicio, cum dicitur: Et *vidi* sedes, & *sedentes* super eas, & *iudicium datum est illis*: ma-
festè ex ipso contextu evincitur, cum mox sequatur post id iudicium regnatos esse
cum Christo eos, qui non adoraverunt bestiam, nec imaginem eius, nec eius chara-
cterè acceperunt. Quibus verbis negari non potest esse sermonè de his, qui antichri-
sti partes secuti non fuerunt: is enim est, qui per bestiam accipi debet, qui sua ipsius
imaginem omnibus adorandam proponet, compellètque omnes, ut characterè
suum siue in manu, siue in fronte impellum gerant, ut in eo loco fufius explicavi-
mus. Nam quod ait Aug. per bestiam populum infidelium accipiendum esse, totaque
eius interpretatio deus, qui imaginem bestiae adorare noluerunt, neque characterè
eius gestare, plane a contextu, & instituto Ioan. abhorret, qui de Antichristo di-
ferre loquitur, ut ex superioribus est perspicuum. Deinde coactum est dicere illud,
Et *regnaverunt cum Christo*, ad praesentem Ecclesiam statim referendum esse: quomo-
do enim dici possunt regnare modò cum Christo, ut vult Aug. sancti illi, qui variis
hinc inde laboribus, & persecutionibus propter Christum exercentur, qui còtu-
melliis, & iniuriis proscinduntur, qui includuntur carceribus, qui caduntur fla-
gellis, qui toto corpore exquilitissimis tormentis, & cruciatibus laerentur: non

Mat. 18 20
Col. 3. 1.
Philip. 3. 20
Non ultimè,
sed praesens
praepositorum
Ecclesia hu-
diciu hoc loco
intelligit.
Mat. 28. 18.
1 Cor. 12.
Cur tantum
Martyrum
animas re-
gnare com-
memoret
Ioan.
Per bestiam
accipit Aug.
populum in-
fidelium.
Per imaginem
bestiae hypo-
critarum si-
mulationem.
2. Cor. 6. 14
Beda, Rup.
Anshertus.

VII.
Non proba-
tur hac ex-
positio.
De extremo
iudicio hoc
loco sermo
est.
Ite de futuro
Christi re-
gno.

hi sane, cum ista patiuntur, regnare cum Christo, sed pati potius cum Christo dicendi sunt, iuxta illud 2. ad Timoth. 2. *Fidelis sermo, nam si commortui sumus, & conuincemus: si sustinebimus, & conregnabimus.* Sit igitur constitutum, cum dicitur visas esse sedes, datumque iudicium iis, qui in sedibus illis apparuerunt, sermonem esse de extremo iudicio: & cum subiungitur animas decollatorum propter testimonium Iesu, & propter verbum Dei, & qui non adorauerunt bestiam, neque imaginem eius, neque eius characterem in manibus, aut in frontibus acceperunt, regnasse cum Christo, loqui Ioannem de iis, qui iam huius vite laboribus perfuncti felicissimo Dei conspectu petrauntur, & ita cum Christo in caelis regnant. Quamquam verò id omnibus sanctis iam in caelo regnantibus conueniat: peculiaritamen ratione Martyres commemorantur, quod ij potissimum excellentiori quodam modo regno Christi, & gloria potiantur.

VIII.

De quibus
annorum mil-
liarum sit hic
sermo dubi-
tatio secunda

Sed hinc iam oritur secunda, eaque valde implicita dubitatio, quomodo cum precedentibus cohaereat, quod de mille annis subiungitur: *Et ceteri, & regnauerunt cum Christo mille annis: & paulo post: Et cum consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus.* Si enim, ut diximus, iudicium, de quo loquitur Ioannes, est extremum iudicium, post quod scilicet regnare debeant cum Christo, qui non adorauerunt bestiam, neque imaginem eius, neque characterem eius acceperunt, hoc est, ij, qui non adhererunt Antichristo: quomodo per mille annos initio intelleximus tempus, quod a passione Christi vsque ad Antichristum excurret? Si enim illi qui non adhererunt Antichristo, regnaturi dicuntur mille annis, idque post extremum iudicium, sanè mille anni non antecedunt, sed subsequuntur Antichristum: imo & ipsum extremum iudicium consequuntur. Quod si admittamus, quinà verum esse potest illud, quod subiungitur: *Et cum consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus.* Nam nec mille anni, quibus sancti post extremum iudicium regnaturi sunt cum Christo, vnquam consummari poterunt: nec eo tempore Satanus soluendus est: imo eum soluendum esse tempore Antichristi, modico videlicet tempore, hoc est, tribus annis cum dimidio superius cum Ioanne, & communitententia docuimus. Quare non videntur ea, quae de mille annis regni sanctorum, & de soluendo post mille annos Satana à Ioanne dicuntur, cum iis, quae paulò ante diximus, coherere. D. Amb. in comment. super Apoc. (si eius sunt) ita respondet. *Per animas, inquit, intersectorum propter verbum Dei, & testimonium Iesu Martyres, qui diuersis temporibus interfecti sunt, possumus accipere: per eos vero, qui non adorauerunt bestiam, nec imaginem eius, eos qui ab Antichristo interficiendi sunt, puto esse intelligendos. Ipsi ergo vixerunt, & regnauerunt cum Christo mille annis, quia quantum corpore sint interfecti, secundum animam tamen viuunt cum Christo in caelesti beatitudine. Sed quare dicitur nobis est, quomodo electi, qui instante fine mundi nascituri sunt, cum Christo mille annis regnare dicantur cum tempus mille annorum non ad futurum tempus, quod sine fine est, sed ad praesens potius pertineat, quod in fine mundi consummabitur, & in quo fides Euangelij per vniversum orbem florens electos quotidie ad vitam aeternam percipiendam dirigit. Quod ita soluendum puto ad tempus ab Ascensione Christi vsque ad finem mundi, quod per mille annos designatur, omnibus electis deputatum est, ut in eo sine corporibus caelesti gloria cum Domino perfruantur. Et scimus, quia omnes electi membra Christi sunt, & ex multis membris vnum corpus efficitur, & si gloriantur vnum membrum, congraudent omnia membra. Gaudium igitur praecedentium sanctorum illorum nihilominus erit, qui in fine mundi nascituri sunt: quia vni corpus efficiantur cum eis, & in alio possidebunt, quod ipsis deerit. Hac ille.*

D. Ambrosii
responsio.

Quomodo
electi in fine
mundi nasci-
turi mille an-
nis cum Chri-
sto regnant.

XI.

Itaque vides Ambrosium ita putare nodum istum dissoluendum, ut illi, qui non adorauerunt bestiam, nec imaginem eius dicantur regnare mille annis, id est, tempore illo.

Duo. 7. 12.

quoque bestiarum ablata esset potestas, & tempora vite constituta essent eis usque ad tempus, & tempus. Vbi est sermo de tribus imperiis, Babylónico, Persico, & Macedónico, quibus certum durationis tempus praefinitur usque ad tempus, & tempus, hoc est, aliud, quidem breviori, aliud longiori tempore perdurabit, iuxta ordinem à Dei providentia constitutum. Quo fit, ut cum dicitur, usque ad tempus, & tempus, nomen tempus non eodem semper modo usurpari debeat: sed in imperio Babylónico, si sermo sit de eius gloria, & amplitudine, quae cepta est sub Nabuchodonosor, & in primo anno Cyri primi Regis Persarum finita est, pro sexaginta annis in imperio Persarum à Cyro usque ad Alexandrum Magnum pro annis circiter ducentis triginta in imperio Macedónico, si numerare incipias ab Alexandro Macedone usque ad Pompeium Magnum, qui Macedoniam Romanis subiecit, totumque spatium interiectum Macedónico Imperio tribuas, licet multas sub id tempus vicissitudines imperii principatus subierit, pro centum quinquaginta circiter annis. Praeterea cum tempus eo loco non solum pro tempore sumatur, sexaginta scilicet, & ducentis triginta, eorum quinquaginta annis, paulo post tamen eodem capite pro vno tantum anno accipitur, cum de persecutione Antichristi dicitur, & manserunt contra excelsum loquentur, & sicuti Antichristi conteret, & peribit, quod possit mutare tempora, & leges, & tradentur in manus eius usque ad tempus, & tempus, & dimidium tempus. Quo loco de communi sententia significatur Antichristi principatum, & persecutionem tribus annis cum dimidio duraturam, sumendumque adeo tempus pro vno anno, tempora pro duobus annis, dimidium temporis pro anni dimidio. Cernis igitur unum, & idem temporis nomen vno, & eodem capite Danjelicis pro multis annis, & pro vno tantum anno usurpari ut iam mirum videri non debeat, si hoc ipso capite Apocalypsis mille anni variè usurpentur, & pro tempore scilicet, quod à passione Christi usque ad Antichristi adventum excurret, & pro illa felici, sempiternaque duratione, quae extremum iudicium consequetur, in qua sancti omnes cum Christo in omnem aeternitatem regnaturi memorantur.

Trium imperiorum duratio.

Regni Antichristi duratio.

XIII.

Ribera obiectio.

Et regnauerunt cum Christo annis: paulo post adiungere: Et cum consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus, & seducet gentes.

Diluitur.

Quamquam sint mille anni, qui consummati dicuntur.

Superest, ut illam obiectionem diluamus, qua Franciscus Ribera hanc nostram expositionem conuelleret conatur, & verò est Ioanne, postquam dixerat: Fixerunt, & regnauerunt cum Christo annis: paulo post adiungere: Et cum consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus, & seducet gentes. Nam cum manifestum sit illos mille annos, hoc est, aeternitatem, quae extremum iudicium consequetur, nullo unquam tempore consummandos, neque iam deinceps soluendum Satanam, sed futurum ve gentes, illud necessarium videtur euinciallos mille annos, quibus sancti cum Christo dicuntur regnare, nullo pacto ad aeternitatem esse referendos. Verum haec obiectio ex dictis facile diluitur: diximus enim Iohannem more prophetico in mille annorum accceptione variasse itaque cum dicere cepisset de aduentu Christi, quem illo Angelo descendente de caelo, & habente clauem abyssi expressum fuisse diximus, commemorassetque, quomodo per passionem suam Luciferum apud inferos relegisset mille annis, qui ab eius passione usque ad Antichristi adventum computari debent, & obiter, ac veluti per parenthesim de extremo iudicio, felicitate quo sanctorum, & eorum praecipue, qui Antichristo non consentient, sermonem in integrum restituit ad institutam narrationem de Lucifero per mille annos in abyso relegato, & iterum soluendo reuertente, dixissetque. Et postquam consummati fuerint mille anni, soluetur Satanus. Quo fit, ut illi mille anni, qui consummandi dicuntur, ad illos mille annos pertineant, quibus dictum erat ligatum fuisse Satanam: & verò ad illos, quibus sancti cum Christo post extremum iudicium regnabunt. In enim nunquam consummabuntur, sed in omnem aeternitatem per-

perdurabunt. Et ita iuxta hanc nostram expositionem omnia concidunt, nodul- que difficillimus dissolvitur, in quo soluendo tam multi interpretes deludarunt, cumque, sicut Alexandro cum Gordio nodo contigit, non tam dissolvere, quam abrumperere potuerunt.

Hac expedita difficultate, qua totius contextus ordinem perturbabat, inter- pretationem que remorabatur, facile iam est reliqua omnia explicare. Sequitur igitur: *Ceteri mortuorum non vixerunt, donec consummentur mille anni*, hoc est, reprobi, qui Christum sequi, & imitari noluerunt, sed in lethali peccato obierunt, hi non vixerunt, neque vivent, donec consummentur mille anni. Est iam sermo de impiis, qui a passione Christi usque ad adventum Antichristi dedecent in peccato lethali: hi enim non vixerunt neque vera vita, qua in aeterna felicitate consistit: (sic enim ac- cepta est pauld ante vita, cum de Sanctis dictum est: *vixerunt, & regnaverunt cum Chris- to*) neque vita etiam corporali, cum mortui sint. Donec, inquit, *consummentur mille anni*. Quoniam cum consummati fuerint mille anni, id est, cum tempus totum ef- fluxerit, non solum usque ad Antichristum, sed etiam usque ad diem iudicij, (sic enim accipiendi sunt hoc loco mille anni) tunc vivet, vita scilicet corporis: siquidem in ge- nerali resurrectione a morte ad vitam revocabuntur. Solet enim resurrectio in la- cris literis etiam reproborum appellari vita, iuxta illud primum ad Corinthios decimo

XIII.

Quandiu non
vivent qui
decidunt in
mortalis.

Resurrectio
etiam repro-
borum appel-
latur vita.
1. Cor. 15. 22.
Possum mors
primam esse,
qua vita.

quinto: *Sicut in Adā omnes mortui: ut ita & in Christo omnes vivificabuntur*. Sed ea ra- tione vita reproborum per resurrectionem potius est mors, quam vita simpliciter ap- pellanda: quoniam resurgit, ut propriis in corporibus sempiternis inferorum ignibus additi torqueatur. Vnde pauld post a Ioane mors secunda appellatur: id est quod sub- iungitur: *Haec est resurrectio prima. Beatus, & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima: in hac secunda mors non habet potestatem, sed erunt Sacerdotes Dei, & Christi, & regnabunt cum illo mille anni*.
Quamquam D. Aug. 120. de Civit. c. 6. & 7. (que m plerique sequuntur) hac pri- mam resurrectionem velit esse eam, qua quis a peccato ad statum gratiae resurgit: tamen verosimilius est, & textui congruentius resurrectionem primam gloriam animae inter- pretari, eo potissimum, quod Ioanes statim docet eos, quibus congruit prima resur- rectio, immunes, ac liberos esse a morte secunda: *Beatus, inquit, & sanctus, qui habet partem in resurrectione prima: in hac secunda mors non habet potestatem*. quod non potest convenire in eos omnes, quia a peccato resurgit, cum certum sit multos a peccato saepius resurge- re, in quos tamen postea potestate habeat mors secunda, hoc est, aeterna damnatio. Appellatur autem animae gloria resurrectio, non quod anima cum corporibus intereat, ut postea resurgat: sed quoniam sancti cum defunctis corporibus moriuntur, quodam modo in vitam evadere, & resurgere videtur ratione animorum, qui supererunt. Mille vero anni hoc loco totum tempus usque ad iudicium accipiendum est, quo toto tempore Sancti per gloriam animae regnant cum Christo. In his etiam secunda mors non habet potestatem: quoniam liberi iam sunt a damnatione sempiterna, quae mors secunda appellatur comparatione mortis, qua anima a corpore separatur, aut etiam mortis animae per peccatum. Sed erunt Sacerdotes Dei, & Christi: quoniam sacrificium laudis Deo & Christo in omnem aeternitatem offerent: sic enim accipiendum est hoc loco Sacerdotium, de quo genere Sacerdotum plura ad caput primum disputavimus.

XV.

D. August.
Quid per re-
surrectionem
primam intelli-
gendum sit.

Cur anima
gloria dica-
tur resurre-
ctio.

Damnatio
sempiterna
secunda mors
Sacerdotes
Dei per sa-
crificium lau-
dis erunt
beati.

Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur *Satanas de carcere suo, & exhibit, & se- ducet gentes, quae sunt super quatuor angulos terrae, Gog, & Magog, & congregabit eos in praelium, quorum numerus est sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terrae, & circueverunt castra sanctorum & civitatem dilectam*. Mille anni, qui consum- mandam dicuntur, pro illo tempore sumuntur, quod a passione Christi usque ad

XVI.

Antichristum excurrerunt enim soluetur Satanas. De Gog, & Magog superiori sectione diximus. Deinde exercitus Antichristi eversio, Antichristique, & praecursoris eius apud inferos tormenta consequentibus verbis commemorantur: Et descendit ignis a Deo de caelo, & devoravit eos: & diabolus, qui sedebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, ubi & bestia, & Pseudopropheta cruciabitur die ac nocte in secula seculorum. Ad litteram, ut verba sonant, accipienda sunt. Verè enim descendit ignis de caelo, qui omnem Antichristi exercitum absumet, bestiaque ipsa id est, Antichristus, & Pseudopropheta, hoc est, insignis ille Antichristi praedicator, & praecursor, quo saepe dictum est, mittentur in stagnum ignis, & sulphuris apud inferos, ibique die ac nocte, id est, absque vlla intermissione sempiternis cruciatibus torquebuntur. De Antichristi exercitu, qui Gog, & Magog nominibus explicari solet, ut praecedenti sect. docuimus, eversio, qua diuinitus faciendae describitur, habes plura apud Ezechiel, cap. 38. Conuocabo aduersus eum, id est, aduersus Gog, de quo sermo praecesserat) in cunctis montibus meis gladium, ait Dominus Deus, gladius uniuersusque in fratrem suum dirigitur, & iudicabo eum peste, sanguine, & imbro uehementi, & lapidibus immensis: ignem, & sulphur pluam super eum, & sapienter exercitum eius, & super populos multos, qui sunt cum eo, & magnificabor, & sanctificabor, & notus erit in oculis multarum gentium, & scient, quia ego Dominus. Eccl. 39. sequenti. Tu autem fili hominis uaticinare aduersus Gog, & dices: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego super te Gog, Principem caputis Mosoch, & Tubal: & circumagam te, & seducam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis, & adducam te super montes Israel: & percuciam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera deiciam. Super montes Israel caedes tuas, & omnia agmina tua, & populi tui, qui sunt tecum: feris anibus, omnique uolucilibus, & bestiis creatae ad te ad deuorandum. Super faciem uagrum cadet, quia ego locutus sum, ait Dominus Deus. Et immittam ignem in Magog, & in his, qui habitant in insulis confidenter, & scient, quia ego Dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populis meis Israel, & non polluiam nomen sanctum meum amplius: & scient gentes, quia ego Dominus sanctus Israel. Ecce uenit, & factum est, ait Dominus Deus: haec est dies, de qua locutus sum. Et exredientur habitatores de ciuitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, clypeum, & hastas, arcum, & sagittas, & baculos, manns, & contros, & succendent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna de regionibus, neque succidens de salibus: quoniam arma succendent igne, & depredabuntur eos, quibus praedafuerant, & arripient uasatores suos, ait Dominus Deus. Et erit in die illa dabo Gog locum nominatum, sepulchrorum in Israel ualle uiatorum ad orientem maris, qua obstruere faciet praetercentes: & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem eius, & uocabitur uallus multitudinis Gog. Et sepelient eos domus Israel, ut mundent terram septem mensibus. Haec apud Ezechiel. Vbi cernis multa alia de eversioe Gog, & Magog commemorari, quae à Ioanne praetermissa sunt. Quid uero per septem annos, & septem menses accipiendum sit, non est huius loci discutere; diximus fusè, quid nobis probabilius uideretur in nostris super Ezechiel commentariis, quae tredecim ab hinc annis Conimbricae dictauimus.

Qua hic dicitur de Antichristi eversioe ad litteram accipienda: *Dei uoluntate*

Ezech. 38. 21. de Gog, & Magog eversioe plura apud Ezech.

Leu. 19. 1.

Agg. 1. 1.

Amos 9. 1.

1. 1.

1. 1.

XVII.

Dei uoluntate inueni per fugam caeli, & terra intelligitur.

Liber uita est, in quo praedestinati scripti sunt.

Denique commemorat Ioannes generalem omnium hominum resurrectionem, extremamque iudicium. *Uidi*, inquit, thronum magnum candidum, & sedentem super eum, (Christum intellige) cuius conspectu fugit terra, & calum, & locus non est in uentura terra. Loquitur de inuouatione mundi, quando caeli noui, nouaque terra creanda dicitur, istaque terra, ac calum fugere, hoc est, recedere, seu non esse memorantur. De qua inuouatione ad initium sequentis capitis dissetemus. Et uidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est uita. Liber uita, qui apertus est, haud dubie est liber, in quo soli praedestinati

stinati scripti sunt, ut patet ex illis postremis verbis huius capituli: *Et qui non inuentus est in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis.* Reliqui vero libri, qui etiam aperti sunt, ad reprobos spectant: qui quonia sunt multo plures, quam predestinati, in multis libris scripti referuntur: cum predestinati, quonia comparatione reproborum pauci sunt (si de hominibus tantum, non etiam de Angelis loquamur) in vno tantum libro scripti apparuerint. Aduerte autem libros istos metaphoricè esse intelligendos: etenim, ut docet D. Thom. 1. p. q. 24. art. 2. quia consuetum est apud homines, ut illi, qui ad aliquid eliguntur, in libro describantur: predestinati autem à Deo ad glorià eliguntur: idcirco ipsa Dei notitia, qua Deus firmiter tenet, & quodammodo in suo intellectu conscripta habet, scilicet aliquos predestinasse, liber vite nuncupatur. Id quod etiam suo modo de reprobis accipiendum est, ut videlicet libris conferatur Diuina ipsa cognitio, qua intelligit, quid quisque eorum gesserit, & notitia, qua perspectum habet, quina sempiternis inferorù suppliciis addicendi sunt. Quamquam non idcirco debeat dici Deus habere librum mortis propter reprobos, sicut habet librum vite propter electos: quonia, ut rectè annotauit eodè loco sanctus Doctor, non est in more positum, ut ij, qui repudiantur, & reiciuntur, in album à Principe referatur. Iuxta igitur ea, quae in his libris scripta erant vniuersi iudicati sunt, ut ait Ioannes: *Et iudicati sunt mortui* (id est, qui mortui fuerant à iudicij tempore iam viuèbāt) *ex his, quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum.*

Reprobi in multis scripti.

XIX

Notitia Dei de predestinatu tur liber dicitur. D. Thom.

Non habet Deus librum mortis, cur.

XVIII.

Adde Ioannes: *Et dedit mare mortuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant, & iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hac est mors secunda. Et qui non est inuentus in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis.* Quod de iudicio, & resurrectione breuiter dixerat Ioannes, per recapitulationem accipienda sunt, ut merito dixit August. lib. 20. de Ciuit. cap. 14. alio qui enim quomodo post apertos libros, factumque ex illis iudicium, de generali resurrectione differitur, cum resurrectio precedere iudicium debeat, nisi ad recapitulationis figuram recurramus? Mare hoc loco proprie accipiendum arbitramur, ut daturum dicatur corpora eorum, qui in eo submersi perierunt. Porro infernus etiam dabit mortuos suos, id est, animas omnes, quas eo tempore tenuerit. Denique mors etiam dabit corpora eorum omnium, qui in terra vel sepulti, vel cremati, aut à bestiis, imò etiam ab hominibus, qui idcirco Anthropophagi appellantur, deuorati fuerint: itaque mors hoc loco ab inferno, & mari iudicatur ad danda videlicet corpora, quae in terra perierunt. Cernis igitur hoc loco mortuos interdum pro animabus, interdum pro corporibus usurpati. Caeli autem nulla fit mentio, cum ipsum quoque multa corpora, & animas habeat: quonia quod attinet ad illos, qui ibi iam in gloriosis agunt corporibus, cum iam resurrexerint immortales, non erat, cur de illis in generali ad iudicium resurrectione ratio haberetur. Quod vero spectat ad animas quae in caelo exutae corporibus Deo perfruuntur, & iterum ad corpora, cum fiet generalis resurrectio, redibunt: nec etiam ille commemoranda fuerant. Quonia Ioannis institutum est agere de resurrectione mortuorum: at semper hoc capite supposuit electorum animas, quae iam beatitudinè consecuta fuerant, non mortuas esse, sed viuere, & regnare cum Christo. Nam cum humana animae immortales natura sua sint, & postquam à Deo semel creantur sempiternae, mori non possunt nisi spirituali morte, quae duplex est, vel peccati scilicet, vel aeternae damnationis, quae comparatione prioris appellatur hoc ipso capite mors secunda. Cum igitur animae beatae à duplici ista morte liberae, immunesque sint, non debuerant à Ioane mortuorum, de quorum resurrectione differerat, appellatione

Recapitulationis figura videtur hic Ioan. D. August.

Mortui maris, inferni, & mors quoniam.

Caelum non habet mortuos, de quibus fiat mentio.

comprehendi. Quæ ratio in animabus quæ apud inferos detinentur, locum non habet: siquidem eæ omnes utramque mortem, & primam, & secundam iuberunt, atque adeo meritò mortuorum nomine cenferi debuerunt.

XIX. Atque hanc putamus esse germanam expositionem huius loci: non illâ, quam quidam Recentiores tradiderunt, videlicet per mortuos sola corpora esse accipienda, & ideo nullam cæli mentionem factam esse, quod in cælo nulla sint corpora, quæ debeant resurgere: cum omnia, quæ ibi reperiuntur, gloriosa sint,

Non sola corpora, sed animæ etiam mortuorum nomine intelliguntur.

& iam multò ante resurrexerint. Si enim corpora dumtaxat, per mortuos intellexit Ioannes, cur ait infernum quoque daturum mortuos suos, cum in inferno nulla sint corpora? Nam quod aiunt de corporibus Dathan, & Abiron, imò & Antichristi, & Pseudoprophete eius præcursoris, qui in sacris literis dicuntur à terra absorpti, & viuentes ad inferos descendisse, non est sensus, quod viui in suis corporibus ad inferos vsque descenderint: sed quod viui absorpti sint à terra, & ad aliquam eius profunditatē viui peruenierint: tum verò ibi obierint, & ibidem manserint eorū corpora, animæ autem solæ ad infernum descenderint. Quod de Dathan, & Abiron sentit Abul. q. 18. in 16. c. Num. & Caiet. in eundem locum, ubi docet nihil aliud significari, quàm viuos esse sepeliendos, cum alij homines non viui, sed mortui sepeliuntur: idemque plane de Antichristo, & Pseudopropheta illo eius præcursore existimare oportet. Ex quo fit, ut cum dicitur infernus daturus esse mortuos suos, id non de corporibus, sed de animabus ibi detentis accipiendū sit. Quod demum subiungitur: *Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis: & inferni, & mortis nomine significatur Diabolus, ut ait D. Aug. lib. 20. de Ciuit. c. 15.* Et est communis expositio: id quod nos etiã docuimus c. 1. huius operis ad illa verba: *Habeo clauem mortis, & inferni.* Ratio verò, cur Diabolus iis nominibus censeatur, ea est, quam loco citato assertit August. quoniam scilicet mortis, & infernarum pœnarum auctor est. Itaque cum dicitur: *Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis:* periphralis est eius, quod paulò ante dictum fuerat: *Diabolus, qui seducebat gentes, missus est in stagnum ignis, & sulphuris.* Porro postrema illa verba, quibus caput hoc difficillimum concluditur: *Et hæc est mors secunda, & qui non inuentus est in libro vite scriptus, missus est in stagnum ignis:* non est, cur iterum explicemus, cum iam in superioribus eorum expositionem tradiderimus.

Dathan, & Abiron, & alij non viui ad inferos perueniunt. Abulens. Caiet. Infernus, & mors missi in stagnum ignis Diabolus intelliguntur. D. August. Apoc. 1. 18.

Illustratur illa sententia.

Libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vita.

SECTIO III.

I Explicato duabus sectionibus præcedentibus contextu, illa potissimùm sententia magis illustranda videbitur, quæ est de extremo iudicio: *Et libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vita, & indicati sunt mortui ex his, qui scripti erant in libris secundum opera ipsorum.* De iis enim, quæ ad persecutionem Antichristi, eiusque interitum, & damnationem pertinent, in nostro tractatu de Antichristo copiosè disseruimus. Reliqua verò iam magna ex parte aliis in locis huius operis illustrata reddidimus. Ut igitur paulò altius ordiamur, sciendū est propter certam, exploratamque notitiam: quam Deus habet omnium actionū humanarū, iuxta illud Pl. 138. *Domine probasti me, & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam.* (id est, quādo sedeo, quādo etiã surgo.) *Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, & funiculum meum inuestigasti: & omnes vias meas præuidisti: dicitur habere librum in quo omnia: quæ à nobis tum bene, tum male geruntur, simulque præmia bonis actionibus, supplicia scelibus constituta continentur, qui*

Certa Dei cognitio de hominum actionibus liber monumenti, sine memoriis. Psal. 138. 1.

liber